

Täysistunto

Keskiviikko 18.9.2024 klo 14.00—19.09

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueesta annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain 2 ja 17 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 78/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.05 **Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueesta annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain 2 ja 17 §:n muuttamisesta.

Esityksen tavoitteena on edistää ja tukea hyvinvointialueiden kestävää taloudenhoitoa tunnistamalla talouden merkittävä vaarantuminen ja sen ennalta ehkäisemiseksi tehtävät toimenpiteet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tavoitteena on osaltaan varmistaa, että hyvinvointialueille kohdennettu rahoitus riittää ja takaa palveluiden saamisen. Tätä tukemaan säädettäisiin ennakkollinen talouden ohjauksen menettely tilanteisiin, joissa hyvinvointialueen taloudenpito on vaarantumassa merkittävällä tavalla. Menettelyn tavoitteena on ehkäistä hyvinvointialueiden joutumista tilanteeseen, jossa hyvinvointialueen arviointimenettelyn käynnistäminen tai lisärahoitus osoittautuisi välttämättömäksi.

Lisäksi hyvinvointialueen arviointimenettelyn vaikuttavuutta vahvistettaisiin siten, että arviointimenettelyssä käsiteltäisiin aina mahdollisuudet hyvinvointialueiden yhdistymiseen. Ennakollisen ohjauksen vahvistamiseen pyritään myös arviointimenettelyn ja hyvinvointialueiden rahoituslaissa säädetyn lisärahoituksen yhteyden tiukentamisella.

Arvoisa puhemies! Ennakollinen talouden ohjauksen menettely on tarkoitettu tilanteisiin, joissa hyvinvointialueiden talouden tilanne olisi vaarantumassa merkittävällä tavalla. Neuvottelumenettely olisi harkinnanvarainen ja voitaisiin käynnistää laissa säädettyjen taloutta kuvaavien tunnuslukujen, muissa prosesseissa annettujen ehtojen toteutumisen tai talousarvion ja -suunnitelman sisältöä ja toteutumista koskevien kriteerien perusteella. Ennakollisen talouden ohjauksen menettelyn tavoitteena on ehkäistä hyvinvointialueen talouden tilan vaarantumista. Menettelyssä käsiteltäisiin hyvinvointialueella tilanteen syntymi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

seen vaikuttaneita asioita ja hyvinvointialueen talouden ja toiminnan suunnittelun tilannetta.

Tavoitteena olisi keskustella ja sopia tilanteen korjaamiseksi tehtävistä toimenpiteistä tai laadittavasta toimintasuunnitelmasta ja niiden seurannasta. Kyseessä olisi hyvinvointialueen ja valtiovarainministeriön neuvottelumenettely, johon osallistuisivat sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö. Menettelyn yhteydessä voitaisiin neuvottelussa muodostettavan tilannekuvan perusteella antaa hyvinvointialueelle talouden tervehdyttämistä ja palveluiden järjestämisen turvaamista koskevia suosituksia. Suosituksissa sovitettaisiin yhteen eri ministeriöiden näkemykset hyvinvointialueen tilanteeseen. Suositukset eivät olisi hyvinvointialuetta oikeudellisesti sitovia. Menettelyyn ei esitetä liitettäväksi sääntelyä, joka voisi johtaa hyvinvointialueen itsehallinnon kaventumiseen. Menettely ja siinä mahdollisesti annettavat suositukset olisivat tarkoitettu tukemaan hyvinvointialueiden omaa päätöksentekoa.

Arvoisa puhemies! Lisäksi hyvinvointialuelakiin esitetään muutoksia hyvinvointialueen arviointimenettelyä koskien. Esityksen mukaan valtiovarainministeriö voisi käynnistää hyvinvointialueen arviointimenettelyn, jos hyvinvointialueelle on myönnetty jo yhden kerran lisärahoitusta. Voimassa olevan sääntelyn mukaan arviointimenettely voidaan käynnistää, jos lisärahoitusta on myönnetty kaksi kertaa kolmen tilikauden aikana. Muutos yhtenäistäisi lisärahoituksen ja lainanottovaltuuden muuttamista koskevat arviointimenettelyn käynnistämisen edellytykset.

Muutos mahdollistaa nopeamman puuttumisen hyvinvointialueen vaikeuksiin ja siten osaltaan turvaisi peruspalveluiden toteutumista. Esitetyllä muutoksella on siten välillistä vaikutusta hyvinvointialueen talouteen ja toimintaan, koska arviointimenettelyyn päättymisen voidaan katsoa hyvinvointialueen näkökulmasta osoittavan vakavia ongelmia taloudessa ja perustuslaissa turvattujen palveluiden järjestämisessä. Arviointimenettelyn käynnistäminen talouden perusteella on edelleen voimassa olevan sääntelyn mukaisesti valtiovarainministeriön harkinnassa.

Lisäksi arviointiryhmän tehtäviin ja hyvinvointialueen toimenpiteiden toteutumista koskevaan raportointiin ehdotetaan eräitä lisäyksiä. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

16.09 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan lakiin lisättäväksi ennakollista talouden ohjauksen menettelyä koskeva sääntely, ja tämä menettely on tarkoitettu tilanteisiin, joissa hyvinvointialueen talouden tila olisi vaarantumassa merkittäväällä tavalla. Neuvottelumenettely olisi harkinnanvarainen ja voitaisiin käynnistää laissa säädettyjen taloutta kuvaavien tunnuslukujen tai talousarvion ja -suunnitelman sisältöä ja toteutumista koskevien kriteerien perusteella.

No, minkä takia tällaista sitten esitetään? Kysehän on siitä, että ollaan nähty, että tämän hetkiset ohjausmekanismit eivät välttämättä riittävän ajoissa tue hyvinvointialueita saavuttamaan niitä tavoitteita tai löytämään niitä ratkaisuja, millä taloutta saataisiin oikealle uralle ja tasapainotettua, ja tässä nimenomaan halutaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa olla hyvinvointialueiden tukena tässä työssä.

Tämä menettely olisi tarkoitettu käytettäväksi ainoastaan yksittäisissä tilanteissa hyvinvointialueen talouden tilanteen vaarantuessa, ja se ei olisi osa muuten olevaa vuosittaista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

ohjausta, vaan tällä nimenomaan halutaan varhaisessa vaiheessa, jos voidaan sanoa, hallinnollisesti ennalta ehkäistä riittävän ajoissa, ettei hyvinvointialue esimerkiksi joudu varsinaiseen arviointimenettelyyn. Käsittääkseni suurin osa hyvinvointialueista haluaa saada taloutensa kuntoon, ja tätä on myös toivottu hyvinvointialueiden toimesta. [Krista Kiuru: Ai tätä vai?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustajat voivat pyytää minuutin mittaista vastauspuheenvuoroa nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

16.12 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen suurena riskinä on, että hyvinvointialueiden ohjaukseen liittyvä byrokratia kasvaa mutta alueiden talouspaineisiin ei tuoda yhtään uutta, vaikuttavaa ratkaisua. Moni hyvinvointialue suhtautuu kriittisesti uuteen, ennakkolliseen talouden ohjausmenettelyyn, jota hallitus nyt ajaa. Tämä alueiden näkemys on ymmärrettävä, sillä hyvinvointialueilla ja ministeriöillä on jo nyt useita menettelyjä toimivalle yhteistyölle. Uusia hallinnollisia menettelyjä ei siis alueilla varsinaisesti kaivata.

Hallituksen tulisiikin nyt keskittyä niihin muutoksiin, jotka helpottavat hyvinvointialueiden taloudellisia paineita. Esimerkiksi alueiden alijäämän kattamisvelvoitteen pidentäminen toisi alueille sitä kaivattua työrauhaa, jota moni tällä hetkellä peräänkuuluttaa. Kysyisinkin hieman tuota edellisen asiakohdan keskustelua jatkaen: miksi hallitus ei tartu tähän alijäämän kattamisvelvoitteen pidentämiseen toimivana ratkaisuna alueiden tilanteen helpottamiseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

16.13 Ben Zyskiewicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Ihmettelen kovasti sitä keskustelua, mitä hallituspuolueiden... [Krista Kiuru: Minäkin ihmettelen! — Joona Räsänen: Kaikki ihmettelevät! — Naurua] ...anteeksi, nykyisten oppositiopuolueiden kansanedustajat käyvät erilaisissa medioissa. On sitten edustaja Matias Mäkinen Politiikkaradiossa tai esimerkiksi keskustan kansanedustajat maakuntien lehdissä, niin koko ajan väitetään ja annetaan ymmärtää, että nyt hyvinvointialueilla olevat taloudelliset vaikeudet ja niistä seuranneet yt-neuvottelut ja terveyskeskusten lakkauttamisen uhat tai jopa lakkauttamiset johtuvat nykyisen Petteri Orpon hallituksen leikkauksista. [Krista Kiuru: No mutta ne johtuvat! — Aino-Kaisa Pekonen: Kyllä!] Tämähän ei ole totta. — Edustaja Kiuru, tämähän ei ole totta, vaan ne johtuvat teidän säättämästä rahoituslaista, ja ne johtuvat Orpon hallituksesta vain siten, että se ei ole korjannut, vielä ainakaan, teidän tekemiä virheitä. [Aino-Kaisa Pekonen: Te leikkaatte lisää! — Markus Lohi pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Vastauspuheenvuoroa pyydetään nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

16.14 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä nyt hallituksen taholta, aivan kuten edellisessäkin asialistan kohdassa, annetaan ymmärtää, että hallitus merkittävästi parantaisi hyvinvointialueiden mahdollisuuksia selvittää näistä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

lain niiltä edellyttämistä tehtävistä. Näinhän ei ole, vaan jos hallitus normeja purkaakin, niin rahat viedään päältä pois. Eli hallitus ei ole tehnyt tämän jo puolentoista vuoden aikana mitään, mikä helpottaisi hyvinvointialueiden taloudellista tilannetta, päinvastoin. Sen sijaan tätä ohjausta ollaan kyllä valmiita kiristämään, niin kuin tässäkin esityksessä tehdään, mutta ei puututa niihin alijäämien juurisyihin. Ja sitten tässä, niin kuin edustaja Zyskowieckin edellä, mennään ja katsotaan taaksepäin, kun pitäisi katsoa eteenpäin. Sitä hyvinvointialueet, siellä arjen työtä tekevät ihmiset, odottavat.

Tämä kahden vuoden lisäaika alijäämän kattamiseen — miksei hallitus tuo sitä esitystä? [Ben Zyskowiec: Miksi te teitte tällaisen mallin?] Miksi sitä ei tuoda? Nimittäin tilanne on olennaisesti muuttunut siitä kohdasta, kun tämä laki säädettiin. [Puhemies koputtaa] Siellä on inflaatio, henkilöstöpula, keikkalääkärit. Lopettakaa keikkalääkärien bisnes.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

16.15 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen pääasiallinen tarkoitus on vahvistaa valtiovarainministeriön valtaa suhteessa hyvinvointialueisiin ja ohjata alueita aggressiivisiin sopeutustoimiin toisaalta ennakkollisen talouden ohjauksen menettelyn avulla ja toisaalta helpottamalla sitä, että alueet voivat joutua arviointimenettelyyn. Hallituksen sote-politiikka kaventaa alueiden itsehallintoa eikä tarjoa minkäänlaista apua tilanteeseen, jossa kustannukset nousevat nopeasti ja kansalaisten palvelutarve kasvaa.

VM:n laatimat leikkauslistat eivät ratkaise työvoimapulaa, ostopalveluiden ja vuokratyövoiman kohtuuttomia kustannuksia eivätkä muitakaan sote-palveluiden ongelmia. Alueiden pakottaminen hallitsemattomaan leikkauskierteeseen johtaa vain ennestään paheneviin ongelmiin. Rahoitusta leikataan, koska hyvinvointialueiden tosiasialliset välttämättömät kulut — terveisiä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelta — ylittävät rahoituksen tason.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

16.16 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nythän ollaan aivan asian ytimessä. [Eduskunnasta: Just!] Näemmekö me, että ensi vuoden, seuraavan vuoden ja sitä seuraavan taloudesta ollaan leikkaamassa sosiaali- ja terveydenhuollon menojen suhteen vai ei? Leikataanko sosiaaliturvasta? Nämä yhteenlasketut säästöt sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa ovat tämän hallituskauden aikana sitä luokkaa, että lähes neljä miljardia sopeutusta tehdään 8,8 miljardista tämän pääluokan eli sosiaali- ja terveydenhuollon menoissa ja sosiaaliturvassa. Että niin sanotusti pitäisi nyt katsoa peiliin.

Sen lisäksi hallitus omalla toiminnallaan varmistaa, että kun kulut nousivat aikoinaan niin vuokratulujen, palkkakulujen, inflaatiokehityksen, vuokratyön, mutta myöskin kuntatalouteen jääneen alibudjetoinnin vuoksi, niin tämä rahoitus on johtanut siihen, että se laahaa näin paljon perässä. Me SDP:stä esitimme täällä lähes vuosi sitten kymmenen kohdan korjaussarjaa. Mitä hallitus on tehnyt? Ei mitään, paitsi tuonut tänne tänään ensinnäkin esityksen, että jälkikätestarkastus [Puhemies koputtaa] ei olisi enää täysimääräinen, ja tänään te tuotte lisää arviointimenettelyn ehtoja, lisärahoitus suoraan arviointimenettelyyn, ja paljon muita asioita, [Puhemies koputtaa] jotka ovat todella hämmästyttäviä, ja ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

louden [Puhemies: Kiitoksia, nyt on aika kulunut!] ennakollisen ohjauksen. [Ben Zyskowicz: Esititte siis korjaussarjaa itsellenne!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Hänninen, olkaa hyvä. [Krista Kiuru: Esitimme tälle hallitukselle, joka on nyt hallitus!] — Edustaja Hännisellä on nyt puheenvuoro.

16.18 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Jotta perustuslain turvaamat palvelut pystytään varmasti järjestämään, on tärkeää, että palvelujen mahdolliseen vaarantumiseen puututaan viivytyksettä. Nyt esitettävät muutokset eivät ole isoja ja vaikutuksiltaan dramaattisia. On kuitenkin tärkeää huolehtia siitä, että niillä ei muuteta hyvinvointialueiden itsehallinnollista asemaa nykyisestä tilanteesta.

Lakimuutosten ei myöskään tule lisätä alueiden hallinnollista taakkaa nykyisestä. On myös tärkeää arvioida, kuinka tarpeellisia muutokset ovat nykytilaan verrattuna ja kuinka hyvin ne soveltuvat otettavaksi täysimääräisesti käyttöön hyvinvointialueiden nykyisessä vaikeassa tilanteessa. — Kiitos. [Krista Kiuru: Tietääkö Hänninen, mitä tässä ehdotetaan? Kyllä ne vaarantuu!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna, olkaa hyvä.

16.19 Hanna Räsänen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on hyvinvointialueella vaaleilla demokraattisesti valittuja päättäjiä, ja olen aivan varma, että nämä päättäjät ja myös virkamiehet tekevät kaikkensa ja tekevät parhaansa, että hyvinvointialueet pärjäisivät eivätkä tekisi sitä alijäämää.

Juuri luin tuossa Helsingin Sanomien juttua, missä kerrottiin näistä tulevaisuudennäkömistä hyvinvointialueilla, ja kyllä siellä valitettavasti niitä alijäämiä on tulossa edelleenkin. Hyvinvointialueet ovat ensisijaisesti pyytäneet vain lisää aikaa näitten alijäämien katamiseen. Siellä takuulla on ajateltu myös näin, että niitä rajuja leikkauksia ei haluta tähän henkilöstöön ja halutaan pitää lähipalvelut ihmisten lähellä, mutta jos aikaa ei anneta, niin siellä on pakko tehdä paniikinomaisia päätöksiä — niitä ei saada enää kerittyä sitten takaisinpäin.

Vetoankin ministeriin ja kysyn vielä, voisitteko harkita sitä, että näitä alijäämän kattamisaikoja pidennettäisiin ja annettaisiin aidosti ihmisille siellä se paljon kaivattu työrauha. [Ben Zyskowicz: Ja ketkähän säätivät! — Hanna Räsänen: Taas edellinen ja edellinen!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä. [Välihuutoja] — Nyt on edustaja Joona Räsäsellä puheenvuoro.

16.20 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä ihan suoraan sanottuna hieman huvittaa tämä hallituksen naiivi usko siihen, että jossain valtiovarainministeriössä joku osaisi hoitaa jonkun yksittäisen hyvinvointialueen asiat paremmin kuin siellä alueella. Siitähän tässä on kysymys. Että jos tulee vaikea paikka, niin kyllä sieltä valtiovarainministeriöstä sitten joku tulee ja perustetaan vähän tämmöisiä kampaviinerikerhoja ja mietitään, miten tämä asia hoidetaan. [Krista Kiurun välihuuto] Eihän tässä ole mitään järkeä.

Otan vaikkapa esimerkin omalta alueeltani: Viime syksynä, kun vedin itse vaikkapa talousarvioneuvotteluita, tälle vuodelle höylättiin taloutta yli 40 miljoonaa. Alijäämä omalla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

alueellani per asukas on alueista pienimpiä, niin tässäkö tilanteessa sitten pitäisi kääntyä valtiovarainministeriön varaan, että tulkaas näyttämään meille, miten tämä homma tehdään? Eli jos te haluatte, että alueet pystyvät nämä alijäämät kattamaan, niin antakaa siihen tosiasialliset mahdollisuudet, älkääkä uskoko, että viisaus asuu jossain ministeriön kulmahuoneessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

16.21 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallinnon asiantuntijat ovat sitä mieltä, että kestää ainakin viisi vuotta, että mikä tahansa iso hallinnon uudistus alkaa tuottamaan niitä tuloksia, mitä sille on asetettu. Tämähän ei nyt uusien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluitten suhteen onnistu, koska samaan aikaan alueilla näitten säästövaatimusten vuoksi laaditaan säästölistoja, mikä johtaa siihen, että niitä terveysasemia pistetään kiinni ja vanhustenhoitopaikkoja pistetään kiinni ja jopa saattohoidossa olevat ihmiset nakataan maakunnan toiseen päähän, satojen kilometrien päähän.

Arvoisa edustaja Zyskowicz, tämä on ihan aidosti sitä todellisuutta. Sen vuoksi meitä täällä keskustan porukassa nyppii kuunnella tätä puhetta, että ”mutta kun edellinen hallitus”. Tämä sote-uudistus tehtiin aikana, jolloin ei vielä tiedetty kaikkia koronan jälkiseurauksia, inflaatiota ja näitä Ukrainan sodan tuomia muutoksia [Puhemies koputtaa] meidän talouteen, joten toivoisin kohtuullisuutta näissä teidän [Puhemies koputtaa] puheenvuoroissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

16.22 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan nyt ensin edustaja Hänniselle: Ehkä ette ollut lukenut sitä lainmuutosta, jota me nyt käsittelemme, eli 13 b §, joka on kokonaan uusi tähän lakiin. Siellä ei puhuta sanallakaan siitä, mistä te puhuitte, eli palveluista, vaan sen jokaisessa kohdassa puhutaan pelkästään hyvinvointialueiden taloudesta — ei ollenkaan palveluista, jotka perustuslain pitäisi turvata, niin kuin te sanoitte.

Edustajakollega Zyskowiczille sanoisin, että te ette varmaan oikein tiedä, mitä lakia me äsken käsittelemme täällä, ja se jatkuu vielä, eli juuri jälkikäteisrahoitus on se rahoituslain keino, jolla turvataan se riittävä rahoitus niille alueille. [Krista Kiuru: Näin on!] Eli ensi vuonna tulee se 1 450 miljoonaa euroa, kun hallitus ei vielä ole siihen iskenyt, mutta vuodesta 26 lähtien sitä hallitusohjelmanne mukaan aletaan leikata. Eli te olette tekemässä muutoksia rahoituslakiin, joka jälkikäteisrahoituksen avulla turvaa — mutta kaksi vuotta myöhemmin — sen puuttuvan rahoituksen. Eli tekään ette oikein nyt tunnu tietävän, mistä laista me puhumme. [Ben Zyskowicz pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

16.24 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Lindénille on ensin myönnettävä, että en varmasti tunne sote-asioita yhtä hyvin kuin te. Olette kiistatta yksi tämän talon parhaiten niihin perehtynyt edustaja. Mutta tunnen tämän asian, mistä nyt puhun. Edustaja Mattila sanoi, että keskustaa nyppii, kun teitä moititaan. Teitä moititaan aiheesta. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä keskustan ryhmästä] Te sääditte sen ra-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

hoituslain, jonka nojalla hyvinvointialueet ovat kaikissa niissä vaikeuksissa, missä ne nyt ovat, ja joka liittyy yt-neuvotteluihin ja joka liittyy terveyskeskusten lakkauttamiseen.

Edustaja Kiuru ja kumppanit: Mikään tästä, mitä nyt tehdään, ei johdu siitä, mitä Orpon hallitus on tehnyt — ei mikään. Kaikki johtuu siitä, mitä te olette tehneet. Myös tämä katamisolvelto vuoden 26 loppuun mennessä tulee teidän säätämästä laista. [Hanna-Leena Mattila: Te olette nyt vastuussa!] Kun moittitte Orpon hallitusta, niin olkaa edes sen verran rehellisiä, että sanoisitte, että Orpon hallituksen vika on se, että se ei ainakaan vielä ole korjannut meidän tekemiä virheitä. [Hanna-Leena Mattila: No niinhän me täällä sanomme! — Välihuutoja] — Niin, no sanokaa suoraan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

16.25 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowiec on oikeassa siinä, että kaikki se lisärahoitus, mitä ensi vuonna tulee hyvinvointialueelle, perustuu kustannusten nousuun ja edellisen hallituksen päätöksiin, ei Orpon hallituksen päätöksiin. [Krista Kiuru: Näin on!] Orpon hallitus ei ole lisännyt yhtään rahoitusta, ei ole tehnyt yhtään päätöstä, joka lisäisi hyvinvointialueiden rahoitusta, mutta se on nyt tuomassa tänne päätöksiä, joilla vähennetään hyvinvointialueiden rahoitusta. [Ben Zyskowiec: Kun tehtäviä vähennetään!] — Ja tehtäviä ei vähennetä. Normeja löysennetään, mutta tehtävät eivät vähene. [Hälinää — Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Lohella on nyt puheenvuoro.

Mutta sehän tässä on olennaista, että nyt pitää elää ajassa. Hyvinvointialueiden rahoitus on kriisissä sen takia, että meille tuli yllättäviä kustannusnousutekijöitä, joihin hyvinvointialueet eivät kykene vastaamaan, eikä se ole heistä kiinni. Yleinen inflaatio... [Ben Zyskowiec: Ei, vaan teidän säätämästä laista!] — Ei ole. Lailla ei säädetty yleistä inflaatiota eikä palkkakehitystä. [Ben Zyskowiecin välihuuto — Puhemies koputtaa] Se on ihan väärää informaatiota, mitä Zyskowiec täällä kertoo. Kansalaiset eivät usko sitä, että yleinen inflaatio säädetään lailla. [Ben Zyskowiec: Vaan sen seuraukset!]

Nyt tulee semmoinen kuvitelma, että tässä kaikki vastuu tämän hetken ongelmista sysätään edelliselle hallitukselle ja tulevan hallituksen pitäisi ratkoa nämä ongelmat. Mitä me tarvitaan tähän maahan tällaista hallitusta, joka väistää kaiken vastuunsa ja syyttää vaan edellisiä? Johtajuus on sitä, [Puhemies koputtaa] että näytetään porukalle suunta ja tehdään päätöksiä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista, olkaa hyvä.

16.26 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kyllä käsittämätöntä, että kun ei tunneta asiaa, niin tullaan kertomaan, miten se oikein on. Ei me voida sanoa, että tämä tilanne, missä me nyt ollaan, johtuisi tästä tai edeltävästä hallituksesta näiden kulujen nousun suhteen. Kyllä on pakko sanoa: Missä näkyy, että me olemme todella lailla säätäneet tällaiset palkkakulut? Missä näkyy, että inflaatio on poliittisesti päätetty? Missä näkyy, että tällainen vuokratyön tarpeen kasvu on syntynyt? Missä näkyy se, että kuntiin jäi tällainen alibudjetointi, joka johti siihen, että rahaa lähti niin, että 1,4 miljardia jäätiin perään?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

Edeltävä hallitus sen sijaan varmisti, että jälkikäteisrahoituksella tämä pitää korjata. Siihen te ette ole vielä puuttuneet. Mutta tässä esityksessä, jota juuri käsitelimme, te vielä myönnätte, että ei sitä tarvitse edes maksaa, koska 30 prosenttia omavastuulla siitä voidaan jatkossa napsasta.

Nyt pitäisi päättää, oletteko te tukemassa sosiaali- ja terveydenhuoltoa tässä maassa vai pelkästään siitä leikkaamassa. [Puhemies koputtaa] Minun käsitykseni on, että tämä jälkimmäinen pitää paikkansa, koska nyt pyydettyään kerran lisärahoitusta ollaan arviointimenettelyssä tässä esityksessä, [Puhemies koputtaa] jota nyt juuri käsitellään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

16.28 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minusta ihan tuntuu siltä, että me ollaan eletty aivan eri maailmoissa viime kauden aikana. Minun muistaakseni silloin meillä oli korona, sitten tuli vielä sota. Tämä tämänpuoleinen hallitus niitä kaikkia joutui ratkomaan, ja siinä samalla me tehtiin tämä sote-uudistus, josta on ihan selvää, että ei se ole täydellinen. Se on niin iso ratkaisu, että se myönnettiin jo siinä vaiheessa, kun sitä tehtiin, että ei varmasti tule täydellistä. Mutta toivoisin, että me päästäisiin jonkinlaiseen yhteisymmärrykseen tässä, että yhdessä yritetään hoitaa tämä homma. Silloin, kun tehtiin tätä ratkaisua, ei ollut todellakaan tiedossa tätä inflaatiota, näitä tosi kalliita palkkaratkaisuja, keikkalääkärfirmojen hurjaa rahastusta, ja tästä on aivan mustaa valkoisella. Me tiedetään kaikki, mistä tämä kulujen nousu erityisesti johtuu, mutta me tiedetään myös, että hallitus leikkaa 2,25 miljardia euroa sote-rahoituksesta vuoteen 2028 mennessä. [Krista Kiuru: Kyllä!] Se ei voi olla vaikuttamatta siihen, [Puhemies koputtaa] mitkä mahdollisuudet alueilla on toimia. [Ville Valkosen välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

16.29 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siitä varmasti kaikki olemme samaa mieltä, että menneiden kaivelu ei ihan kovin hyödyllistä ole, kun me koetamme turvata suomalaisten sosiaali- ja terveyspalvelut ja niiden rahoituksen kestävyys tulevaisuudessa.

Ensi vuodelle hyvinvointialueille annetaan 2,2 miljardia lisää rahaa tilanteessa, [Krista Kiuru: Ette te mitään anna, vaan laki velvoittaa! — Puhemies koputtaa] jossa valtio ottaa yli 12 miljardia velkaa. Ymmärrän hyvin, että laitavasemmistoa ei velan ottaminen ole ikinä huolestuttanut, mutta ihmettelen, miten keskusta antaa suomalaisille sellaista kuvaa, että sosiaali- ja terveyspalveluita voitaisiin kestävästi järjestää tulevaisuudessa aina vaan kaatamalla lisää. Jos 2,2 miljardia ei ole tarpeeksi, [Välihuutoja] niin kuinka monta pitäisi antaa? 4, 5, 10 miljardia lisää kaataa soteen? Meidän ongelmat eivät ratkea sillä, [Krista Kiurun välihuuto] että velkainen valtio antaa lisää rahaa.

Sote ei ole valmis, se ei ole täydellinen. Äskен edustaja oikein hyvin sen totesi. Nyt esimerkiksi tämä laki parantaa yhtä osaa ohjauksesta, [Puhemies koputtaa] edellinen — rahoituslain päivitys — on hyvin tarpeellinen. [Puhemies koputtaa] Tässä tarvitaan paljon työtä, mutta tosiasiat pitäisi tunnustaa. [Krista Kiuru: No niin, nyt se tuli, eikö vaan?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

16.30 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos nyt lähdetään liikkeelle siitä, että toivon mukaan yhteinen tavoite meillä kaikilla olisi siinä, että antaisimme nyt hyvinvointialueille sellaisia keinoja, joilla he voisivat itse päästä niihin tavoitteisiin, joita nykyinenkin lainsäädäntö edellyttää — eli saisivat jossain vaiheessa alijäämänsä hillintään — niin sitä täällä nyt kainon vienosti vain pyydetään, että voisiko hallitus tuoda nyt joitakin sellaisia esityksiä, jotka lisäisivät hyvinvointialueiden mahdollisuuksia päästä omilla toimenpiteillään näihin tavoitteisiin.

Otan nyt yhden esimerkin. Hallitus asetti viime syksynä työryhmän pohtimaan, millä tavalla ostopalveluiden kustannuskehitystä voitaisiin hillitä. Työryhmä teki kolme esitystä, jotka hallitus voisi viedä saman tien eteenpäin, [Krista Kiuru: Ei ole yhtään vienyt!] millä voitaisiin rajoittaa meidän vuokralääkäreiden hankintaa tai vuokrahoitajien hankintaa. Onko tullut hallitukselta yhtä ainutta esitystä, jolla alueet saisivat lisää mahdollisuuksia esim. näitä kustannuksia hillitä? [Ben Zyskiewicz: On, normeja on purettu!] Ei yhden yhtä. [Ben Zyskiewicz: Hoitajamitoitus, hoitotakuu!] Voisitteko seuraavan kerran keskittyä enemmän niihin esityksiin, [Puhemies: Minuutti!] joilla te mahdollistatte alueille järkevien päätösten tekemisen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi, vastauspuheenvuoro.

16.32 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuntien valtionosuusjärjestelmässä olemme kautta aikojen yhdessä tunnustaneet, että jos emme tee kustannusten nousua vastaavaa indeksitarkistusta, niin siltä osin kuin emme sitä tee, se on leikkaus. Siltä osin kuin emme tee, se on leikkaus. Nyt kun täällä ollaan tarkistamassa kustannusten nousua — ja tuon 1,4 miljardin osalta itse asiassa vuosi jälkikäteen — niin täällä väitetään, että tämä on jotain uutta lisärahaa sinne. Jos ei niitä lakisääteisiä rahoja annettaisi, niin sehän olisi leikkaus hyvinvointialueille, koska niiden kustannustaso on noussut niin voimakkaasti. [Ville Valkonen: Kuinka monta miljardia lisää?] — Ei tämä siitä ole kiinni, vaan siitä, että kustannusten nousu pitää korvata, ja sitten aletaan katsomaan, pannaanko lisää rahaa vai otetaanko pois.

Kyllähän tämä taloudellinen mekanismi pitää ymmärtää, eikä väittää, että tämä on jotain uutta lisärahaa. Tämä on edellisen hallituksen ja eduskunnan hyväksymä laki, joka jälkikäteen korjaa kustannustasoa, [Ville Valkonen: Mutta nostaa rahoitustaan!] ja se on reilu lainsäädäntö. Jos ei sitä tehdä, se on talousteoreettisesti leikkaus. Jos kyette näyttämään toisin, kertokaa. [Ville Valkosen välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

16.33 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! 5. päivä huhtikuuta valtiovarainvaliokunta, jonka jäseniä on täälläkin salissa nyt, järjesti omana asiana vuoden 23 hyvinvointialueiden kustannusten nousun käsittelyn. Meillä oli seitsemän eri asiantuntijaa siellä, yhteensä vähän yli 50 sivua erilaisia kalvoja ja analyysejä siellä oli, ja syyt näihin nousuihin olivat aivan selvät, ja kaikki olimme niistä yksimielisiä. Siellä oli palkka-kehitys, siellä oli kiinteistömenojen nousu inflaatiosta ja energian hinnasta johtuen, siellä oli ostopalvelukustannusten nousu, ja aika merkittävä oli myös se, että vuoden 22 eli kuntien ajan todellisia kustannuksia ei vuonna 23 vielä tiedetty, ja sitä on sitten jouduttu korjaamaan jälkeenpäin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

Nyt kun on saatu kuntien viime vuoden tilinpäätökset, on käynyt ilmi, että kunnille jääneen toiminnan kustannukset ovat kasvaneet yhdeksän prosenttia, hyvinvointialueilla tämä vastaava prosentti oli kymmenen ja ottaen huomioon, että ikäihmisten hoito vaatii enemmän ja enemmän. Jostain syystä siellä kunnissa tämä nyt ei olekaan mikään ongelma, mutta meillä tämä on tämmöinen keskinäiseen syyttelyyn johtava ongelma. Kyllä tämä pitää kattaa, ihan niin kuin tämä kunnissakin katetaan. Siellä se katetaan kuntaverolla, täällä [Puhemies koputtaa] se pitää kattaa valtionverolla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

16.34 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Valkonen antoi ymmärtää, että ikään kuin tähän meidän lakisääteiseen, tämän talon säättämiin lakeihin perustuvaan sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmään laitettavat kustannukset — koko ajan kohoava rahantarve, kun sinne sitä rahaa lisätään — olisivat niin kuin jotain rahan kippaamista hukkaan. Te annatte ymmärtää, edustaja Valkonen ja kokoomus, [Markus Lohi: Mustaa Valkosella!] että sosiaali- ja terveyspalvelut olisivat jonkinlainen taakka, joka on pelkästään menoerä, ja siellä ikään kuin tehtäisiin turhaa työtä. Täältä julkiselta puolelta on pakko säästää, sen sijaan teillä on kyllä varaa kipata puoli miljardia näihin yksityisen hoidon Kela-korvauksiin, [Ben Zyskowiczin välihuuto] joista on jo nyt osoittautunut, [Välihuutoja] että niillä ei saavuteta hoitojonojen purkua, vaan ne ihmiset, keillä muutenkin olisi varaa käyttää näitä yksityisiä palveluita, saavat ne vain halvemmalla. Melkoinen tulonsiirto hyväosaisille ihmisille.

Ja mitä tulee tähän normien purkuun, edustaja Zyskowicz: Hallitus ei pura normeja, ja [Puhemies koputtaa] jos se purkaa normeja, niin se vie hyvinvointialueilta vastaavan rahoituksen pois. [Ben Zyskowicz: Totta!] Eli se ei auta yhtään hyvinvointialueiden [Puhemies: Aika!] tilannetta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

16.35 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies!

1) Mitkään niistä ikävistä päätöksistä, jotka ovat yt-neuvotteluja ja terveyskeskusten lakkauttamisia, eivät johdu sellaisista leikkauksista, jotka Orpon hallitus olisi tehnyt. [Hanna-Leena Mattilan välihuuto — Krista Kiuru: Siis mitä te puhutte?] Tämä on fakta. Tämä on fakta.

2) Miten hyvinvointialueiden saama rahoitus reagoi palkkojen nousuun, inflaatioon? Sen määrää rahoituslaki, [Hanna-Leena Mattilan välihuuto] ja te olette sen rahoituslain säätäneet. Siellä on tiettyjä mekanismeja, miten reagoidaan yleiseen palkkakehitykseen. Te olisitte voineet valita mekanismin, joka reagoi sote-sektorin palkkakehitykseen. [Krista Kiuru: Ja te voisitte nyt valita mekanismin, jolla tämä hoidetaan!] Siellä on mekanismeja, jotka reagoivat erilaisiin kustannusnousuihin. Te olisitte voineet säätää sellaisen lain, joka paremmin huomioi esimerkiksi sote-alan [Hanna-Leena Mattilan välihuuto] palkkojen nousun tai yleisen inflaation. Ette säätäneet. Te olette säätäneet sen lain. [Hanna-Leena Mattila: Te olette hallituksessa! — Krista Kiurun välihuuto]

3) On totta, että yhdessä näitä pitää korjata, mutta myöntäkää nyt ensin, että kaikki ne ongelmat, jotka nyt [Puhemies koputtaa] ovat käsillä, johtuvat teidän säätämästä laista eikä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

[Puhemies koputtaa] Orpon hallituksen leikkauksista. Kun te sen [Puhemies: Aika!] myöntäisitte ensin, niin päästäisiin eteenpäin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Meillä on rajattu puheaika tähän keskusteluun nyt tässä vaiheessa, ja sen vuoksi toivon, että noudatatte sitä minuutin aikarajaa. — Edustaja Kiuru, vastauspuheenvuoro.

16.37 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edeltävässä puheenvuorossa lähdettiin siitä, että ”te olisitte voineet”. Erikoisinta tässä on se, että ei ole tämän hallituksen eikä edeltävän hallituksen suoranaisten toimien johdosta kulukehitys noussut näin paljon. Te olette nyt siinä tilanteessa hallituksessa, että tänä vuonna tulee menemään 1,5 tai 1,6 miljardia pitkäksi. Emme me täällä syytä hallitusta siitä, että nyt tarvitaan soteen jopa 1,6 miljardia rahaa enemmän, koska te olette siihen syällisiä. Ei kukaan poliitikko ole näitä päätöksiä tehnyt, että nämä kulut karkasivat näin käsistä.

Me esitimme täällä lähes vuosi sitten, miten tämä tilanne olisi pitänyt korjata. Suomalainen oppositio oli tässä yhtenäinen, ja hallitus sanoo, että ”te olisitte voineet”. Miksi te ette nyt voi? [Ben Zyskowitz: Kyllä me voidaan!] Te ette voi sen takia, koska te olette laskeneet [Ben Zyskowitz: Myönnätte ensin teidän virheenne, niin päästään eteenpäin!] 2,5 prosentin kehityksen kuluille, kun se tosiasia on 10—11 prosentin luokkaa. Onhan tämä leikkaus, [Puhemies koputtaa] että raami on näin tiukka, ja te ette tule tekemään mitään [Puhemies: Aika!] sen hyväksi, että normaalista kulukehityksestä pidettäisiin kiinni ja se maksatettaisiin täysimääräisesti, [Puhemies: Aika, edustaja Kiuru!] vaan siitä säästetään, niin kuin ministeri täällä esitti. [Ben Zyskowitz: Se teidän säätämä raami on näin tiukka!] — Niin, ja te voisitte korjata sen, että nämä kulut otetaan huomioon!

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

16.38 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellisenä hallituskautena, kun oli koronaa ja Venäjä hyökkäsi, oli pitkät hoitojonot. Me varoitimme, että tämä ei ole oikea aika näin suurelle hallinnolliselle muutokselle. [Välihuutoja keskustan ryhmästä] Toimme esille myös palkkaharmonisointin vaatimat lisäkustannukset, hallinnon vaatimat lisäkustannukset. Ette halunneet niistä kuulla. Suljitte silmäanne, ja menitte pussi päässä tekemään päätöstä, ja nyt olemme tässä. [Hanna-Leena Mattilan välihuuto]

Täällä on puhuttu myös vuokralääkäreistä. Eihän me voida vuokralääkäreitä kieltää, [Keskustan ryhmästä: Voittehan!] muuten ihmiset eivät saa jossain päin Suomea palvelua. Totta kai meidän pitää suitsia sitä, ja sitä on tehtykin [Krista Kiurun välihuuto] hyvillä käytännöillä monin paikoin ja purettu ostopalvelua, mutta kyllä ihmisille pitää ne palvelut turvata. Teidän säätämät hoitajamitoitukset, hoitotakuut, johtivat vuokralääkärinbisneksen kasvuun ja ostopalvelujen räjähtämiseen. [Ben Zyskowitz: Just näin, kyllä!] Sitä me olemme nyt yrittäneet saada maltillisemmaksi [Puhemies koputtaa] ja tehneet lakimuutoksia siihen liittyen. [Krista Kiurun välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kosonen.

16.39 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On ihan ilmiselvää, että me eletään eri maailmoissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

Todellakin hyvinvointialueilta on kuulunut todella selkeitä kannanottoja. Ihan kaikki hyvinvointialueet ovat olleet tässä mukana. Sieltä on kysytty muun muassa, halutaanko tilanne kriisiyttää ministeriöstä käsin. Tämä aikajänne, mikä tässä on luotu hyvinvointialueille selviämiseen, on aivan liian lyhyt. Niin kuin tässä hyvin edustaja Mattila totesi, vie vähintään viisi vuotta aikaa, että tämmöiset rakenteelliset uudistukset todella näkyvät sitten niinä tavoitteina, mihin on pyritty. Nyt ollaan pyrkimässä siihen ihan parissa vuodessa, ei siinäkään.

Täällä perätään kokoomuksen puolelta, että olisi vielä kauemmin odotettu sitä, että tehdään tällainen uudistus. [Puhemies koputtaa] 15 vuotta ei teille riittänyt, sitä yritettiin yhdessäkin silloin. [Puhemies: Aika!] No, ei onnistunut. Sellaiseen malliin ei perustuslaki taivu, mikä teillä olisi ollut. [Ben Zyskowicz: Perätään sitä, että olisi tehty parempi uudistus!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

16.41 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan täällä edustaja Lindénille: Kiitoksia ohjauksesta ja opastuksesta. Te olette tämän alan todellinen ammattilainen, ja mielellään myös kuuntelen teitä, mutta käsittääkseni palvelujen järjestämisestä nyt puhutaan — näin olen ainakin ymmärtänyt.

Olisi ollut asiaakin, mutta tässä nyt ei kerkeä tuota varsinaista asiaa kertoa, niin otetaan uusia puheenvuoroja. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Hanna.

16.41 **Hanna Räsänen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Siis voin sanoa, että minua oikeasti jo tympii se edellisen hallituksen haukkuminen, että ”tämä kaikki on teidän syytä”, koska tällä hetkellä hallitus on sillä puolella, ministeri istuu tuolla aitiossa. Teillä on valta säätää lait tähän maahan.

Ja kun äsken sanoitte, että nämä yt-neuvottelut, irtisanomiset ja muut eivät ole Orpon hallituksen vika, mutta te teette sellaisen aikaikkunan, että siellä hyvinvointialueilla on pakko tehdä paniikkiratkaisuja, koska seuraava vaihtoehto on se, että jos ei anneta pidempää aikaa alijäämien kattamiseen, niin sitten on riskinä, että lähdetään yhdistämään hyvinvointialueita. [Ben Zyskowicz: Kukas sen ajan sääti?] Sitä ei toden totta kukaan halua, koska se tiedetään, että jos alueita yhdistetään, niin palvelut karkaavat entistä edemmäs. Ja ei varmasti käy niin, että se työvoimapula sillä helpottuisi, koska luuletteko te, että työntekijät lähtevät suurin piirtein toiselle puolelle Suomea isolla alueella töihin? Ei, eikä palveluita todellakaan saada parannettua myöskään sillä, että esimerkiksi omalääkärijärjestelmää ei puhuta.

Te teette sellaisia uudistuksia tällä hetkellä, [Puhemies koputtaa] että ne rikkovat meidän suomalaisen hyvinvointivaltion. [Ben Zyskowicz: Kukas sen aikaisemman ajan sääti?] — Varmaan aikaisempi hallitus sääti, joo.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

16.42 **Ville Väyrynen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Olen vuosituhannen alusta asti toiminut terveydenhuollon parissa, paljon pidempään kuin tässä talossa. Mikä kokemus minulla on tästä talosta niiltä ajoilta, niin aika paljon puhuttiin sii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

tä, että terveydenhuollon kustannukset ovat karkaamassa täysin hallitsemattomasti. Joskus tuli jopa semmoista, että siellä saatetaan käyttää turhaa rahaa ja liikaa rahaa, menemättä näihin kommentteihin sen enempää.

Mutta nyt tehtiin monien vuosien jälkeen sote-uudistus, jossa on paljon mahdollisuuksia, jossa on paljon hyvää — ei ole välttämättä täydellinen. Yksi peruste oli se, että katkaistaan ja taitetaan tätä hallitsematonta kulukehitystä. Nyt siihen on mahdollisuus, niin minä toivoisin, että me jollakin lailla keskityttäisiin niihin sisältöihinkin. On koko ajan sanottu, että kehitetään prosesseja, kehitetään toimintatapoja. Me yritetään sitä. Me keskustellaan nytten rahasta, me ollaan reilu vuosi täällä keskusteltu koko ajan rahasta, ja fakta on se — johtuu se mistä tahansa — että sitä rahaa tulee joka vuosi lisää miljardista kahteen miljardiin, ja me emme kestä tätä systeemiä. Meidän pitää käydä niihin sisältöihin kiinni joka tapauksessa, ollaan me mitä mieltä tahansa. [Puhemies koputtaa]

Ja mitä tulee vielä siihen kulukehitykseen, niin minä kysyin... [Puhemies: Aika!] — Minä palaan seuraavassa puheenvuorossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

16.43 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt sitten kerron näitä keskustan ratkaisuja siitä, mitä hallituksen pitäisi tehdä.

Elikkä aivan ensimmäiseksi antakaa hyvinvointialueille työrauha lopettamalla hyvinvointialueitten päättäjien haukkuminen ja pakkoliitoksilla uhkailu. Pidentäkää alijäämien kattamisaikaa kahdella vuodella, jotta hyvinvointialueiden tekemien uudistusten vaikutukset ehtisivät toteutua. Siirtäkää matkakustannusten korvausten 300 miljoonan euron potti Kelalta hyvinvointialueille. [Ben Zyskowicz: Toi on hyvä ajatus!] Toteuttakaa viipymättä vuokratyövoiman sääntelyyn valtakunnallinen ratkaisu, jolla loppuisi hyvinvointialueiden moraaliton rahastus. Toteuttakaa viipymättä hallitusohjelmaan kirjatun ammatinharjoittajamallin käyttöönotto, jolla vastataan sote-työvoimapulaan. Lähtekää johtamaan tekoälyn kansallista käyttöönottoa. Käynnistäkää toimenpideohjelma sääntelyn sujuvoittamiseksi ja normien purkamiseksi ja hukkajahdiksi hyvinvointialueilla. Hallitus, pystykää parempaan. [Oikealta: Ollaan moni aloitettu!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

16.45 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä ehkä tämän päivän uutinen oli tämä, että kokoomuksen mielestä tätä uudistusta ei olisi pitänyt tehdä vielä viime kaudellakaan, että se tehtiin liian aikaisin. Käsittääkseni tässä on 15 vuotta yritetty eri kokoonpanoilla tehdä, ja tiedetään hyvin, mihin syihin on aiemmin törmätty. Kyllä minusta on hyvin kummallista, että täällä väitetään, että sitä ei olisi pitänyt tehdä vielä viime kaudellakaan. Käsittääkseni tästä on kuitenkin hyvin suuri yksimielisyys.

Tähän työrauha-asiaan. Täällä on paljon hallituspuolueitten osalta tuotu esille, että halutaan taata työrauha, ja niin kuin aiemmin toin esille, siihen työrauhaan sisältyy se, että yli kahden miljardin euron säästöt on säilytetty hyvinvointialueille sosiaali- ja terveyspalveluihin. Jos mennään tähän tämän päivän aiheeseen, mistä on nyt livetty vähän kauas, niin edellisessä kohdassa säädettiin rahoitusleikkuri, ja tässä kohdassa, mitä nyt käsitellään, voi sanoa, että on vähän niin kuin peukaloruuvi, [Puhemies koputtaa] että laitetaan vähän lisää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

vielä painetta, että pystytään arviointimenettelyllä tuomaan sitä painetta sinne hyvinvointialueille. [Puhemies: Aika!] Kyllä tämä on mielestäni kaikkea muuta kuin työrauha.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohikoski.

16.46 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus leikkaa jälleen kerran hyvinvointialueiden rahoitusta merkittävillä summilla, ja kun rahoitusta leikataan, sen seurauksena ihmisten hoitoonpääsyä heikennetään.

Äsken keskusteltiin jälkikäteistarkastuksen omavastuusta. Suomeksihan se tarkoittaa rahoituksen leikkaamista silloin, kun hyvinvointialueiden tosiasialliset, välttämättömät, esimerkiksi väestön ikääntymisestä johtuvat kulut ylittävät rahoituksen tason. Samalla kun julkista sosiaali- ja terveydenhuoltoa nakerretaan joka suunnasta, yksityiset terveysfirmat saavat hallitukselta puolen miljardin lahjan Kela-korvauksien muodossa.

Nyt esitettyjen muutoksien sijasta hallituksen tulisi helpottaa sosiaali- ja terveydenhuollon entisestään kriisiytyvää tilannetta esimerkiksi pidentämällä alijäämän kattamisaikaa, kuten täällä moni on tuonut esiin. Näin välttyttäisiin holtittomalta leikkauskierteeltä ja voitaisiin keskittyä palveluiden kehittämiseen ja hoitoonpääsyn nopeuttamiseen, [Puhemies koputtaa] joka olisi ainoa kestävä tapa hillitä kustannusten kasvua pitkällä aikavälillä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

16.47 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin kyllä perunut tuon debattipuheenvuoron, mutta voin kyllä pitää sen. [Ben Zyskowitz: Ei ole pakko!] Tai jospa minä pidän myöhemmin, niin minulla on enemmän sanottavaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: No niin, hyvä, ja tämä oli tervetullut poisveto. [Puhemies naurahtaa] Tässä kun kesken debatin vaihtuvat puhemiehet, niin on aina vähän hankala pysyä kärryllä, kuka on saanut puheenvuoroa ja kuka peruuttaa ja kuka poistuu salista.

Itse asiassa meidän aika alkaa olla lopussa, elikkä viimeisen puheenvuoron nyt tähän debattiin saa ministeri, ja sen jälkeen mennään seuraavaan asiaan. Tätä jatketaan sitten myöhemmin illalla. — Olkaa hyvä.

16.48 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Arvoisa puhemies! Palautan jälleen mieleen, miksi me tässä olemme. Me haluamme turvata hyvinvointipalvelut tämän hetken asiakkaille, asukkaillemme, ja niille tuleville sukupolville. Sitä varten meidän pitää... Me juuri edellisen kohdan käsittelyssä yhdessä totesimme, että tätä edellisen hallituksen lainsäädäntöä ei kukaan meistä pitänyt täydellisenä tässä, vaan näimme, että sitä on tarpeen korjata. Tämäkin laki, mikä meillä nyt on pöydällä, on yksi palanen tätä korjaussarjaa. [Krista Kiurun välihuuto]

Sosiaali- ja terveysministeriössä tehdään niitä palvelulainsäädännön muutoksia. Siellä haetaan ratkaisuja täällä kysyttyihin työvoimavuokraukseen liittyviin kysymyksiin. Opetus- ja kulttuuriministeriössä on lisätty koulutuspaikkoja. — En mene nyt tähän puoleen.

Äsken kävimme myöskin erikseen keskustelun rahoitusmallin kannustavuudesta. Sitä viemme eteenpäin nyt tällä äsken käsittelemällämme esityksellä ja myöhemmin tulevilla rahoitusmallin muutoksilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

Nyt meillä on tässä käsittelyssä ohjausmallin kehittäminen. Toden totta myöskin hyvinvointialuejohtajat ja hyvinvointialueet ovat osaltaan toivoneet sitä, että ohjausta kehitetään, ja me jo aikaisemmassa vaiheessa tähän vastaamiseksi toimme sen, että tuomme eri ministeriöiden ohjausta yhteen, että me ohjaamme yhdessä — valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriö — että me näymme yhtenä valtion äänenä myöskin suhteessa alueisiin, ettei ole ristiriitaista ohjausta. Myöskin tällä esityksellä me haluamme tukea alueitten onnistumista. Me tuomme tällä hallituksen esityksellä välineitä ennakkoivampaan ohjaukseen niissä tilanteissa, joissa alueen talouden kantokyky on vaarantumassa tai joissa myöskin palvelut ovat vaarantumassa.

Kun me katsomme hyvinvointialueitten kenttää tällä hetkellä, niin me näemme myöskin sen, että hyvinvointialueitten tilanteet lähtevät eriytymään. Siellä osa alueista jo näyttää oikein hyvinkin pääsevän näihin tavoitteisiin, ja osan kanssa on suurempia haasteita. On myöskin tärkeätä, että me tunnistamme ohjauksessa näitä erilaisia ulottuvuuksia.

Tässä kyseisessä ennakoivan ohjauksen mallissa oli siis kyse siitä, että luomme tämmöisen uuden neuvottelumenettelyn, jossa on mukana hyvinvointialue, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö, ja yhdessä haemme suosituksia, jotka sitten tukevat sitä alueen omaa päätöksentekoa. Edelleen tavoitteena on, että hyvinvointialue onnistuu hallitsemaan talouttaan ja sitä kautta turvaamaan ihmisten elintärkeät palvelut. Tämä on mielestäni hyvin selkeä malli siihen, että saadaan tällä tuettua sitä alueitten onnistumista.

Kun täällä puhuttiin siitä huolesta, ollaanko tässä nyt jotenkin yhdistelemässä alueita, niin kyllä me todettiin meidän hallituksen tavoitteena, että ei lähdetä tekemään uutta hallinnon uudistusta heti perään vaan tehdään korjaussarjaa tähän kokonaisuuteen ja käännetään katse ennen kaikkea toiminnan uudistamiseen ja ihmisten palveluihin ja haetaan niissä uusia tekemisen tapoja, joilla niitä palveluita voidaan turvata. [Krista Kiurun välihuuto]

Mutta kun tässä esitettiin huolia tästä arviointimenettelystä, niin ei myöskään pidä pelätä arviointimenettelyä. Jos alueen tilanne nähdään haastavana, jos siellä todella vakavasti alkaa vaarantua talous ja ihmisten palvelut, niin ei meidän silloin pidä pelätä myöskään arviointimenettelyn hyödyntämistä yhtenä välineenä. Sekin voi johtaa erilaisiin tuloksiin. Se ei aina johda aluejakomenettelyyn, vaan se voi johtaa erilaisiin toimenpiteisiin, ja jossain tapauksissa se voi olla aluejaonkin arviointi. Tämä on yksi osa sitä palettia, jonka jo edellinen hallitus toi tänne näin, ja me selkiytämme tällä niitä menettelyjä, joilla siihen voidaan välineenä päätyä. [Krista Kiuru: Te kiristätte sitä merkittävästi!]

Mitä tulee tähän talouden kokonaisuuteen — me jo äskeisessä pykälässä sitä enemmän käsitelimme — edelleenkin haluan painottaa sitä, että muistakaa, että ensi vuodenkin talousarviossa lähes kolmasosa valtion budjetista annetaan hyvinvointialueille. Kyllä hyvinvoinnista pidetään meidän yhteiskunnassa huolta. Rahoitus kasvaa noin kaksi miljardia euroa, eli kyllä siinä on merkittäviä asioita. Ja alijäämämenettelyssä noudatamme edellisen hallituksen luomaa lainsäädäntöä.

Kaikkein tärkein viesti meillä on, että tämä on yksi palanen sitä meidän korjaussarjaamme, jolla me haluamme turvata ihmisten palvelut nyt ja tulevaisuudessa. — Kiitoksia. [Krista Kiuru: Tällä kiristetään!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään, ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.52.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.30.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä asiakohtaa 4. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Riipi.

18.30 Mika Riipi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Minä ehkä kuitenkin valitettavasti joudun nyt rikkomaan sitä lämmintä henkeä. Tämä edellä käsittelyssä ollut hyvinvointialueiden rahoitusleikkuriesitys saa tässä nyt käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä varsin luontaisen jatkumon hallituksen politiikalle, kun hyvinvointialueiden valvontaruuvia halutaan nyt samalla kiristää. Hallituksen puheet hyvinvointialueiden määrän vähentämisestä ratkaisuna rahoitukseen liittyviin ongelmiin kehystävät nyt tätä käsittelyssä olevaa hallituksen esitystä aika karulla tavalla.

Juuri nyt tarvittaisiin tällaisten lakiesitysten sijaan alueiden itsehallintoa kunnioittavaa lähestymistapaa, jossa alueille annettaisiin aito työrauha tehostaa palveluita ja selättää niistä tai sote-mallista täysin riippumattomat taloudelliset haasteet. Alueilla kyllä tunnistetaan talouden ja toiminnan riskit ilman ohjausruuvin kiristämistä, ja nykyiset arviointimenettelyn säännökset ovat tältä osin riittäviä ja selkeitä. Mutta ei se konkreettinen ehdotuksemme alijäämien kattamisvelvoitteen määräajan pidennyksestä nyt näytä hallitukselle käyvän, ja minusta tässä nyt on pääteltävissä vain yksi asia: hallituksella taitaa olla salaisella agendalla hyvinvointialueiden pakkoliitokset.

Arvoisa puhemies! Nyt kun hallitus näyttää ajavan tietoisesti hyvinvointialueita entistä voimakkaampaan taloudelliseen kriisiin tarkoituksenaan paitsi heikentää julkisia palveluita myös selvästi vähentää niiden määrää, haluan tässä yhteydessä nostaa esiin myös nyt käsittelyssä olevan lain henkeen liittyvän keskeisen kohdan. Käsittelyssä olevassa laissa on nimittäin säännös hyvinvointialuejaon ja maakuntajaon muuttamisen välisestä yhteydestä. Hyvinvointialueen muuttamisen yhteydessä muutettaisiin myös maakuntajakoa hyvinvointialueiden muutosta vastaavasti. Suomeksi sanottuna: Jos hallitus pakottaa Lapin hyvinvointialueen liittymään vaikkapa Pohjois-Pohjanmaahan, menee koko maakunta mukana.

Tällaista hallituksen pakkoliitosagendaa ei edellinen hallitus pystynyt ennakoimaan, ja haluaisin kiinnittää nyt huomiota siihen, että tämä tilanne asettaa maakunnat ja erityisesti alueiden kaupungit ja kunnat kohtuuttomaan ja epäoikeudenmukaiseen asemaan. Alueen kuntien muodostaman kuntayhtymän eli maakunnan liiton toiminta-alue määriteltäisiin uudelleen hyvinvointialueiden toiminnan uudistamistarpeiden mukaan ilman, että maakunnilla tai alueen kunnilla olisi mitään mahdollisuuksia vaikuttaa tähän muutokseen. Jos nyt hallitus haluaa kiihtyvällä tahdilla vähentää hyvinvointialueiden määrää, niin kuin nyt näyttää, odotan, että se ryhtyy myös tarvittaviin toimenpiteisiin tämän epäkohdan poistamiseksi ja kuntien oikeuksien varmistamiseksi erityisesti niillä alueilla, joita se on ajamassa lahtipenkkiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

18.34 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvinvointialueista annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi ennakkollista talouden ohjauksen menettelyä koskeva sääntely. Menettely on tarkoitettu tilanteisiin, joissa hyvinvointialueen talouden tila olisi vaarantumassa merkittäväällä tavalla. Neuvottelumenettely olisi harkinnanvarainen ja voitaisiin käynnistää laissa säädettyjen taloutta kuvaavien tunnuslukujen tai talousarvion ja -suunnitelman sisältöä sekä toteutumista koskevien kriteerien perusteella. Ennakollinen talouden ohjauksen keino olisi tarkoitettu hyvinvointialueen ja valtiovarainministeriön neuvottelumenettelyksi, jonka yhteydessä voitaisiin neuvottelussa muodostettavan tilannekuvan perusteella antaa hyvinvointialueelle talouden tervehdyttämistä ja palvelujen järjestämisen turvaamista koskevia suosituksia.

Menettelyyn osallistuisivat myös sosiaali- ja terveysministeriö sekä sisäministeriö, ja suosituksissa sovitettaisiin yhteen eri ministeriöiden näkemykset hyvinvointialueen tilanteeseen. Ehdotettujen lakien tavoitteena on edistää hyvinvointialueen kestävää taloudenhoitoa tunnistamalla talouden merkittävä vaarantuminen ja sen ehkäisemiseksi tehtävät toimenpiteet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tavoitteen saavuttamiseksi tehostettaisiin myös hyvinvointialueen päätösten seuranta.

Arvoisa rouva puhemies! Lausuntopalaute ehdotuksista jakaantui. Osa lausunnonantajista piti esityksessä ehdotettuja muutoksia perusteltuina, osassa lausunnoissa ehdotuksia ei pidetty tarkoituksenmukaisina. Joissakin lausunnoissa esitettiin huomioita ja täsmennys- tarpeita esitykseen. Lisäksi erät yksittäiset lausunnonantajat pitivät ehdotetun sääntelyn tavoitteita sinänsä kannatettavina mutta eivät pitäneet ehdotettua sääntelyä tarpeellisena nykysääntelyn ollessa riittävää. Muun muassa HUS-yhtymä pitää menettelyn tavoitteita kannatettavina, eikä heillä ole menettelyyn sinänsä huomauttamista, mutta toteaa, että pelkkä järjestämisen ja talouden ohjaus ei ole riittävää, vaan samanaikaisesti tulee tehdä toimintaan ja palvelutuotantoon kohdistuvaa samansuuntaista sisältöohjausta ja käydä palvelujärjestelmän kanssa vuoropuhelua. Eli tämä nivoutuu äärettömän hyvin täällä juuri aiemmin käytyyn keskusteluun.

Esityksen myötä valtio ryhtyy tehostetusti seuraamaan hyvinvointialueiden päätöksentekoa ja taloutta.

Arvoisa rouva puhemies! Näin mahdollisiin taloudellisiin vaikeuksiin puututaan jo varhaisessa vaiheessa ja hyvinvointialueille annetaan tarpeellista neuvontaa ja ohjausta ongelmien ratkaisemiseksi. Toivottavasti tällä menettelyllä voidaan ehkäistä hyvinvointialueen hajautuminen raskaaseen arviointimenettelyyn ja taata alueen asukkaille palveluiden saatavuus. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

18.38 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Poimintoja lausuntopalautteesta: Valmistelussa ei hyödynnetty hyvinvointialueiden asiantuntemusta, esitetyt tavoitteet ja keinot eivät kohtaa, hyvinvointialueiden itsehallinnollinen asema sivuutetaan, esitys lisää merkittävästi byrokratiaa ja vie resursseja pois hyvinvointialueiden oikeista töistä, esitys lisää valtiovarainministeriön ohjausvaltaa entisestään hyvinvointialueiden autonomian kustannuksella. Hallituksen esityksellä luodaan jatkuva uhka hyvinvointialueille, mikä estää niiden toiminnan pitkäjänteisesti ja alueen tarpeista lähtevän kehittämisen ja kehittymisen, ja vielä yksi poiminta lausuntopalautteesta: hallituksen esityksen välillisenä tarkoituksena on nykyisen maakuntarakenteen purkaminen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

Vielä sitaatti eräästä lausunnosta: ”Näiden muutosten vaikutukset ovat negatiivisia itsehallinnon osalta, ja valvonnan tiukentaminen perusteetta tai tilanteessa, jossa tiukennetun valvonnan perusteet täyttyvät lähtökohtaisesti useilla hyvinvointialueilla ikään kuin annettuna, ei anna lisäarvoa, ei tue perusoikeusmyönteisiä ratkaisuja eikä hyvinvointialuelainsäädännön 1 §:n määrittämää lain tarkoitusta edistää hyvinvointialueiden toiminnan suunnitelmallisuutta ja taloudellista kestävyyttä sekä luoda edellytykset hyvinvointialueelle tukea asukkaidensa hyvinvointia.”

Arvoisa puhemies! Yhteisen lausunnon antoivat myös 15 maakuntaliittoa. Lausunnon mukaan: ”Hyvinvointialue- ja maakuntajakolaissa oleva kytkentä hyvinvointialue- ja maakuntajaon välillä on purettava, niin että hyvinvointialueen muutoksesta ei automaattisesti seuraa maakuntajaon muutosta. Hyvinvointialueen yhdistyessä toiseen voisi hyvinvointialue muodostua useammasta maakunnan alueesta ilman, että maakunnat yhdistyisivät.” Tähän maakuntaliittojen lausuntoon on helppo yhtyä.

Hallituksen esityksessä on yhtymäkohtia toimintatapaan, joka EU:n komissiolla on ollut Suomen metsien osalta. Kun metsäpolitiikka ei kuulu komission toimivaltaan, hyökkää se käyttäen metsiemme ympäristöpolitiikkaa Troijan hevosena. Esitetyssä muodossa toteutuessaan hallituksen esitys vaarantaa nykyisen maakuntarakenteen, eikä se rakennekaan ole tässä se oleellinen, vaan se vaarantaa sitäkin tärkeämmän alueen: ihmisten päätöksentekovallan, päätöksentekovallan omiin asioihinsa siinä lähellä. Maakuntaliittojen yhteisen lausunnon mukaisesti kytkös hyvinvointialue- ja maakuntajaon välillä on purettava. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi, poissa. — Edustaja Lindén.

18.40 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! En ollut itse tullut ajatelleeksi tätä asiaa, minkä edustajat Riipi ja Kallio tässä hetki sitten ottivat esille, mutta tosiaankin, kun tarkistan lakia hyvinvointialueista ja maakuntajaosta, niin siellähän jo ensimmäisessä pykälässä on virke, jossa sanotaan ”hyvinvointialueen alueena on maakunta”. No, tuossa edustaja Kallio esitti jo tavallaan ratkaisun sitten, jos kävisi niin, että tehtäisiin yhtä maakuntaa laajempia hyvinvointialueita. Silloin meidän täytyisi lakiin tehdä muutoksia niin, että hyvinvointialue voi toimia sitten usean maakunnan alueella, ihan niin kuin siellä nyt on virke, että ”Uudenmaan maakunnan alueella voi kuitenkin olla useampi kuin yksi hyvinvointialue”. Mutta tämä oli minusta tärkeä havainto ottaa esille.

Itse ajattelin ottaa tässä esille nyt ihan yleisellä tasolla sen, että kun äskeinen keskustelu siinä loppuvaiheessa meni minusta hyvinkin rakentavaan suuntaan eli siihen, että sisältöjä kehittämällä pitää nyt näitä terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja muiden sosiaalipalvelujen ongelmia ratkaista, niin silloin todellakin se työrauhakysymys on tärkeä.

Tässä nyt ihan vain luettelomaisesti toteen, että viime aikoina on esille heitetty nimenomaan hyvinvointialueiden hallinnollinen yhdistäminen, siis suurempien muodostaminen, vaikka aikanaan tämä eduskunta oli yksimielinen. Tarkasti ottaen 197 kansanedustajaa 200:sta oli keväällä 2014 sitä mieltä, että tämä pitäisi rakentaa viiden alueen mallin mukaan. Tämähän oli malli, jonka silloinen oppositio — keskustapuolue, perussuomalaiset — tarjosi silloiselle hallitukselle, mistä viikon aikana neuvoteltiin yhteinen ratkaisu, mutta se hän kaatui sitten perustuslakivaliokunnassa siihen, kun ajateltiin, että se kuitenkin on kuntapohjainen malli, niin ei voida säätää niin, että itsehallinnollisilta kunnilta kaksi kolmasosaa niiden kuntaverosta menee jollekin muulle hallinnolle, joka on lakisääteisesti määrät-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

ty. Siitä sitten seurasi monien vaiheiden jälkeen tämä nykyinen malli, jossa tämä siirtyi valtion rahoitettavaksi. Mutta tällä hetkellä nimenomaan tämänkaltaiset keskustelut eivät ole nykyisiin ongelmiin ratkaisu, kuten ei myöskään kokoomuksen taholta esitetty ehdotus, että hyvinvointialueiden valtuustot tulisi lakkauttaa — edustaja Valkonenhan esitti tällaisen ratkaisun.

Myös nyt tänään tämä laki ja äsken käsitelty laki ovat nyt juuri tätä hallintoon ja rahoitukseen puuttumista eivätkä niiden sisällöllisten haasteiden ratkaisemista. Sellaisia sisältölakeja olisi ollut esimerkiksi hoitotakuulainsäädäntö, jota lähdettiin heikentämään. Samoin myös hoidon laatua nostava hoitajamitoituslaki oli sisältölaki. Eli me olemme nyt selvästi siirtyneet sieltä sisällön maailmasta hallituksen toimesta keskusteluun näistä hallinnollisista ja taloudellisista ratkaisuista, eikä olla siinä ytimessä eli sisältökeskustelussa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

18.44 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Osana tätä lähetekeskustelua: Valtiolla on erityinen vastuu varmistaa, että hyvinvointialueille annettu rahoitus riittää ja takaa palveluiden saamisen. Tätä tukemaan säädettäisiin ennakollinen talouden ohjauksen menettely tilanteisiin, joissa hyvinvointialueen taloudenpito on vaarantumassa merkittäväällä tavalla.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi ennakollista talouden ohjauksen menettelyä koskevaa sääntelyä. Neuvottelumenettely olisi harkinnanvarainen, ja se käynnistettäisiin tiettyjen kriteerien perusteella. Sen tavoitteena on ehkäistä hyvinvointialueen talouden tilanteen vaarantumista ja antaa hyvinvointialueille talouden tervehdyttämistä ja palvelujen järjestämisen turvaamista koskevia suosituksia.

Lisäksi muutoksia tehtäisiin hyvinvointialueen arviointimenettelyä koskeviin säännöksiin. Arviointimenettelyn käynnistämisen kynnystä on tarkoitus madaltaa esityksen mukaan. Nykyisin arviointimenettely voidaan käynnistää, jos lisärahoitusta on myönnetty kaksi kertaa kolmen tilikauden aikana. Esityksen mukaan se voitaisiin käynnistää jo yhden kerran lisärahoituksen perusteella. Lisäksi arviointimenettelyssä selvitetäisiin mahdollisuudet hyvinvointialueiden yhdistymiseen.

Näiden lakimuutosten valtiolle suomat mahdollisuudet puuttua hyvinvointialueiden taloudellisiin vaikeuksiin nykyistä herkemmin ja pontevammin eivät ole rangaistus hyvinvointialueille. On ymmärrettävää, että hyvinvointialueiden mahdollisuudet sopeuttaa talouden tasapainottamiseen ovat kuntia rajallisemmat. Jotta perustuslain turvaamat palvelut pystytään varmasti järjestämään, on tärkeää, että palvelujen mahdolliseen vaarantumiseen puututaan viivytyksettä.

Nyt esitettävät muutokset eivät ole isoja ja vaikutukseltaan dramaattisia. On kuitenkin tärkeää huolehtia siitä, että niillä ei muuteta hyvinvointialueiden itsehallinnollista asemaa nykyisestä tilanteesta. Lakimuutosten ei myöskään tule lisätä alueiden hallinnollista taakkaa nykyisestä. On myös tärkeä arvioida, kuinka tarpeellisia muutokset ovat nykytilaan verrattuna ja kuinka hyvin ne soveltuvat otettaviksi täysimääräisesti käyttöön hyvinvointialueiden nykyisessä vaikeassa tilanteessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen, poissa. — Edustaja Zyskiewicz.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

18.47 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Pitkin päivää käytyyn keskusteluun hyvinvointialueista haluan ihan alkuun todeta, että nykyisellä vaalikaudella kukaan ei käsittäkseni — ja tarkoitan nyt kukaan vastuullisissa tehtävissä toimiva — ole esittänyt, ehdottanut tai vaatinut niiden yhdistämistä, siis tällä vaalikaudella. En myöskään ole huomannut, että hallituksesta tai kokoomuksesta olisi esitetty, että merkittävää säästöä sote-menoihin saataisiin hyvinvointialueita yhdistämällä. Pirkanmaan hyvinvointialueen johtaja Erhola toki toi julkiseen keskusteluun ajatuksia siitä, että sopiva hyvinvointialueiden määrä saattaisi olla noin puolet nykyisestä. Hänkään ei perustellut näkemystään ennen kaikkea säästöillä vaan toiminnan tehokkuudella, eikä hänkään käsittäkseni — vaikka onkin vastuutehtävässä oleva ihminen — ole esittänyt, että nyt tällä vaalikaudella, näiden vuosien aikana, hyvinvointialueita pitäisi yhdistää. Päinvastoin jo hallitusneuvotteluissa lähdimme siitä, että tämä hallinnollinen uudistus, joka on viime vaalikaudella tehty, on se raami, jonka puitteissa nyt toimitaan, ja nimenomaan panostetaan tähän nykyisen aluejaon puitteissa tehtävään hyvinvointialueiden toiminnan kehittämiseen ja edistämiseen.

Olen aiemmin tässä salissa tänään käyttämissäni vastauspuheenvuoroissa tuonut esiin sitä, että edellisen hallituksen säätämä sote-uudistus ja edellisen hallituksen säätämä — tai sen eduskuntaenemmistön säätämä — rahoituslaki ovat kaikkien niiden taloudellisten haasteiden lähtökohtana ja lähteenä, joiden parissa hyvinvointialueet ovat tähän saakka ja tällä hetkellä joutuneet toimimaan. Toisin sanoen ne yt-neuvottelut ja ne terveysasemien lakkauttamisuhat tai jopa lakkauttamiset, joista paljon on keskusteltu, perustuvat edellisen eduskunnan aikana säädettyyn rahoituslakiin, johon Orpon hallitus ei ole, ainakaan vielä, tehnyt mitään sellaisia muutoksia, jotka olisivat pakottaneet hyvinvointialueet tässä ja nyt joihinkin säästöratkaisuihin.

Ymmärrän hyvin sen edustaja Väyrysenkin esiin tuoman näkökohdan, että oleellisinta ei ole muistella vanhoja vaan keskittyä siihen, miten tällä hetkellä ja tästä eteenpäin voidaan hyvinvointialueiden työtä kehittää ja tukea. Miksi sitten näistä vanhoista olen tänäänkin puhunut ja muistuttanut siitä, ketkä ovat säätäneet nykyisen sote-mallin ja nykyisen rahoituslain? Miksi olen näin tehnyt, vaikka tiedän, että keskustaa nyppii, niin kuin edustaja Mattila taisi täällä sanoa. No siksi, että pitkin mediaa, pitkin maakuntia ja pitkin julkista keskustelua viime vaalikauden hallituspuolueiden eli nykyisten oppositiopuolueiden edustajat jatkuvasti antavat ymmärtää ja väittävät, että hyvinvointialueiden tämänhetkiset taloudelliset haasteet johtuvat siitä, kun Orpon hallitus on leikannut niiltä rahaa ja rahoitusta. Täällä esimerkiksi ainakin välihuudoissa muun muassa edustaja Krista Kiuru mielestäni tätä viestiä välitti. Mutta kuten sanoin: Kaikki, mitä tähän saakka on jouduttu ikävää tekemään, perustuu voimassa olevaan rahoituslakiin, jota ei tältä osin ole mitenkään, ainakaan vielä, muutettu. Täällä todistellaan, että ”joo, joo, mutta nämä haasteet johtuvat palkkakehityksestä ja inflaatiosta” ja niin edelleen, niin myös se, miten nykyinen rahoitusmalli ottaa huomioon palkkakehityksen sote-alalla, miten se ottaa huomioon inflaatiokehityksen ja miten tähän reagoi valtiolta saatava rahoitus, on säädetty voimassa olevassa rahoituslaissa, ja sen mukaan on eletty.

No, kun olen väittänyt, että tästä annetaan väärää käsitystä ja annetaan sitä käsitystä, että hyvinvointialueiden tämänhetkiset vaikeat päätökset johtuvan Orpon hallituksen leikkauksista — mikä siis ei ole totta — niin haluan nyt eduskunnan pöytäkirjoihin jonkun verran evidenssiä tästä, mitä olen väittänyt. Mennään kronologisessa järjestyksessä — kun saan paperit järjestykseen:

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

Arvoisa rouva puhemies! Ykkösaamu-podcastissa 16. elokuuta kansanedustaja Ilmari Nurminen SDP:stä sanoi sanatarkasti seuraavaa: ”Hallitushan leikkaa hyvin paljon hyvinvointialueilta, ja tää on taas aiheuttanu sen, että eri hyvinvointialueilla on tehty erittäin kovia leikkauksia.” Tämä ei ole siis totta.

Sen jälkeen Kalajokilaakso-lehdessä 20. elokuuta kansanedustaja Hanna-Leena Mattila kirjoitti kolumnissaan muun muassa seuraavaa: ”Jotta Pohteen lainanottovaltuus säilyy, tehdään maan hallituksen pakottamia säästötoimia karsimalla terveysasemia.” Hän myös tässä samassa kirjoituksessa — sääli, että hän juuri joutui salista poistumaan — kirjoitti, että ”sotesta on tehty susi hallituspuolueiden toimesta”. Hän unohti mainita, minkä hallituksen puolueiden toimesta. Edelleen hän nykyhallitusta, tai pääministeriä ja kuntaministeriä, tarkoittaen kirjoitti: ”Katsellaan sivusta, kun julkinen terveydenhuolto tuhotaan leikkaamalla.” Siis pääministeri ja kuntaministeri eivät halua tehdä lakimuutoksia, vaan mieluummin katsellaan sivusta. No, olisiko ollut rehellistä sanoa, että siis eivät korjaa sitä, mitä Mattilan puolue on edellisessä hallituksessa ollut päättämässä. Ja tällaista tekstiä: ”Edistetään häpeämättä sote-katastrofia.” Kukas semmoisen on säätänyt? Marinin hallitusko, jossa kepu oli mukana, ja sen vaatima maakuntamalli toteutui?

Lopuksi näistä sitaateista, rouva puhemies: [Puhemies koputtaa] Ylen Poliitiikkaradiossa 5. syyskuuta SDP:n Matias Mäkyneen sanoi seuraavaa: ”Kun tämä hallitus” — siis nykyinen Orpon hallitus — ”pakottaa nyt alueet todella lyhytjänteisiin, tämmöisiin paniikinomaisiin ratkaisuihin, joilla voidaan vuoden, kahden sisällä saada säästöä.” Siis Orpon hallitus pakottaa. No, se on tietysti sikäli totta, että Orpon hallitus ei ole korjannut niitä ongelmia, mitä nykyisen opposition säättämä sote-uudistus ja rahoituslaki sisältävät, ja totta kai nyt koko ajan hallituksessa pohditaan, miten voidaan parantaa hyvinvointialueiden tilannetta ja myös taloudellista kestävyyttä.

Mutta tämän haluan sanoa, että tällaisen väärän tiedon levittämistä ei pitäisi nykyisten oppositiipuolueiden [Puhemies koputtaa] omille jäsenilleen sallia. Sanottakoon sitten suoraan, että ongelma on se, kun Orpon hallitus ei ole korjannut meidän virheitä. Se kuitenkin pitää aika pitkälle paikkansa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

18.56 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron vaiheessa, jossa en vielä tiennyt, käytänpö sen puheenvuoron, mutta kun edustaja Zyskowicz pienen tauon jälkeen tuli saliin ison paperinipun kanssa, ajattelin, että ehkä jotain keskustelun tarvetta tässä syntyy. Haluaisin todeta, että minusta on ilo ja nautinto keskustella edustaja Zyskowiczin kanssa, ja tässäkään asiassa en lähde nyt millään voimakkaalla tavalla hänen näkemyksiään kritisoimaan, mutta tuon esille seuraavat asiat:

Rahoituslaissa sellaisena kuin se säädettiin — ja olen ollut itse sitä säättämässä, ja olen siihen perehtynyt ja ylläpitänyt sitä perehtyneisyyttä siihen asiaan, vaikka se on aika monimutkainen, niin kuin täälläkin on moni tänään myöntänyt — on nimenomaan tämä jälkikätestarkistus se elementti, jolla me jälkikäteen saamme hyvinvointialueille sen rahoituksen, minkä ne tarvitsevat, johtuen tietenkin siitä, että emmehän me voi tietää tässä turbulentissa maailmassa ihan tarkasti etukäteen, mikä se alueiden todellinen rahan kulutustarve siellä väestön keskuudessa on.

Otan nyt esimerkin ajalta ennen nykyistä sotea, ja tässä ei ole nyt minusta mitään tällaisista poliittista terää tai kärkeä. Silloinhan meillä olivat erikseen sairaanhoitopiirit. Kun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

itse olen kahta isoa sairaanhoitopiiriä johtanut, niin kyllähän se tilanne oli sellainen, että kunnat olivat aivan epätoivoisia, kun ne yrittivät laittaa vuosibudjetteihinsa tietyn summan, mikä sairaanhoitopiireiltä tulee laskua hoidetuista potilaista. Varsinkin pienissä kunnissa näin oli tilanne.

No, nyt me olemme isommissa kokonaisuuksissa, mutta jos nyt mietitään sitä syksyn 22 tilannetta, jolloin täällä eduskunnassa hyväksyttiin budjetti vuodelle 23, niin meillä oli kunnilta tiedossa kuntien sote-budjetit, jotka oli laadittu vuonna 21 ja joissa oli selvästi alimitoitettu sosiaali- ja terveydenhuollon tarve. — Nyt tietysti tässä Zyskiewicz varmaan ajattelee, että kaikki, mitä minä nyt puhun, on juuri sitä edellisen hallituksen hyväksymää lain sisältöä. Kyllä, mutta siellä on myös tämä elementti, tämä jälkikäteistarkistus, millä me sitten jälkikäteen korjaamme sen, mikä ennakkorahoituksessa ei mennyt aivan kohdalleen. Ja nythän asian ydin on se, että se laki, jota me käsittelemme, on juuri tämä jälkikäteistarkistuksen heikentäminen. Sehän on nyt se koko asian ydin. Sillähän me ajaudumme ojasta allikkoon, kun me emme edes jälkikäteen voi sitten korjata sitä ennakoarvioinnin heikkoutta. Ei se rahoituslaki niin huono ole ollenkaan kuin on väitetty, mutta näihin muihin yksittäisiin kohtiin, joita varmasti pystyisi jokaista... — No, siellä puhemies näyttää, että olkaa hyvä, siirtyäkää. [Puhuja naurahtaa ja siirtyy puhujakorokkeelle — Ben Zyskiewicz: Ei, älkää näyttäkö!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kolme minuuttia on kulunut, ja silloin on syytä siirtyä puhujakorokkeelle. [Puhemies naurahtaa]

Kiitoksia. — Sanotaan nyt tällä tavalla, että ihan samalla tavalla minä voisin poimia sieltä hallituksen taholta sitaatteja, joissa on hyvin värikkäästi sanottu, että tämä on täysin mätä tämä sote-laki ja muuta tällaista. Sitten esimerkiksi edustaja Valkonen käytti ja moni muukin on käyttänyt puheenvuoroa, jossa on todettu, että nyt me olemme luoneet tällaisen isompien hartioiden rakenteen, josta pikkuisen tuossa hyvin lyhyesti historiaa kertosin, enkä lähde siihen nytkään laajemmin. Mutta kyllähän meillä Suomessa on ollut kaikilla puolueilla — ihan oikeasti kaikilla puolueilla — sellainen käsitys, että kuntapohjaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja erikoissairaanhoidon osalta jopa rahoitusvastuusta on ollut pakko siirtyä pois, ja se vaan viivästyi ja viivästyi ja viivästyi ennen kuin se sitten saatiin aikaiseksi. Siinä mielessä olisi herkkua tietysti laittaa vastakkain vaikkapa hallituspuolueiden positiivisempia ja kriittisempiä arvioita siitä, mikä tämä meidän nykyinen rakenne on. Mutta jätän ne sikseen.

Mutta kysymys sitten siitä, eikö Orpon hallitus leikkaa: suomessa ei ole kai futuuria, mutta meillä on preesens, ja se kattaa myös sitten sen futuurin. Eikö Orpon hallitus leikkaa hyvinvointialueiden rahoitusta, niin mainitsin jo aiemmissa puheenvuoroissa, että siellä hallitusohjelmassahan on se 1 120 miljoonaa euroa, jonka oletetaan tulevan menojen vähennyksestä alueiden omilla toimenpiteillä. Sitten totesin, että siellä kehysriihessä todettiin, että 658 miljoonaa säästetään tehtävämuutoksilla. Siitä sanoin jo täällä aikaisemmin, että osan niistä voin itse hyväksyäkin, mutta sitten siellä on minusta ehkä kaikkein karkeimpia virheitä myös tässä joukossa. Ja nyt käsitellyssä oleva laki — tai tämä edellinen laki, josta keskustelimme — on noin 500 miljoonan euron leikkaus, koska siinä on se 150 miljoonan asiakasmaksujen korotus, joka imetään hyvinvointialueilta, ja sitten siellä on se 30 prosentin jälkikäteistarkastuksen leikkuri. Eli yhteensä se on hallitusohjelman mukai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

nen yli 2 miljardin leikkaaminen siis suhteessa menoihin, jotka muuten olisivat hyvinvointialueilla käytössä, jos niitä leikkauksia ei tehtäisi. Onhan tämäkin fakta.

Mutta nyt se nykytilanne, siihenkin täällä jo kertaalleen viittasin, siinä olennaisin asia — ja nyt kuulkaa, edustaja Zyskowitz — on se, että valtiovarainministeriö tulkinnoillaan, joiden ankaraa lainkohtaa itse en ole pystynyt löytämään, mihin se perustuisi, on lähtenyt siitä, että kun tehdään taloussuunnitelma, joka ulottuu vuoteen 26, niin siinä ei saanut ottaa huomioon vuonna 26 tulevaa jälkikäteistarkistusta vuoden 24 alijäämästä. Ja tämä on se suurin syy siihen, että tällä hetkellä kaikkien hyvinvointialueiden budjetit ovat alijäämäisiä, ja koska valtiovalta lähtee siitä, että niiden pitää olla tasapainossa vuoden 26 loppuun mennessä eikä näitä varmuudella tulevia valtionrahoituksia saa ottaa siinä taloussuunnitelmassa huomioon, niin sillä tavalla pakotetaan alueita tekemään näitä leikkauksia. Tämä on se suurin syy siihen, että näitä leikkauksia nyt siellä aluepäätöksillä tehdään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowitz, olkaa hyvä.

19.03 Ben Zyskowitz kok: Arvoisa herra puhemies! En kommentoi juurikaan edustaja Lindénin puheenvuoroa. Siinä oli paljon hyviä tosiasioita ja varmaan hyviä mielipiteitäkin.

Lopetin edellisen puheenvuoroni vähän hätäisesti tuolta pöntöstä, koska rupesi punainen valo vilkkumaan, kun olin jo puhunut yli seitsemän minuuttia, joka on suositusaika. Sanoin, että tämänhetkisistä ja tähän saakka tehdyistä hyvinvointialueiden päätöksistä voidaan tietysti Orpon hallitusta moittia, jos moite on se, että Orpon hallitus on aiheuttanut nykyiset ongelmat sillä, ettei se ole korjannut meidän, siis edellisen hallituksen, säätämää rahoituslakia. Tämähän koskee esimerkiksi sitä nykyisen lain määräystä, joka aiheuttaa hyvinvointialueille paljon huolia, että vuosien 23, 24 ja 25 alijäämät on katettava vuoden 26 loppuun mennessä. Sehän on voimassa oleva laki, jonka te, edustaja Lindén, olette säätäneet. Nythän keskusta on esittänyt kahta lisävuotta, vihreät ovat esittäneet kolmea lisävuotta, oliko demareiden tarjous kaksi vai kolme? [Aki Lindén näyttää kahta sormea] — Kaksi lisävuotta. — Näitä te olette esittäneet, ja totta kai se helpottaisi hyvinvointialueiden tilanetta tässä tilanteessa, mutta helpottaisiko se sitten näiden lisävuosien jälkeen, kun on vielä enemmän alijäämää katettavana?

Mutta mikä varsinaisessa puheenvuorossani jäi sanomatta, on se, että no, miksi me emme anna lisää aikaa, miksi me emme anna lisää rahaa, siis nykyinen hallitus. No siksi, kun rahaa ei ole. Edellisellä hallituksella, kuten me tiedämme, rahaa oli, mutta nykyisellä hallituksella rahaa ei ole. Olisi tietysti helppoa — ja sitähan oppositio tarjoaa — tehdä semmoinen ratkaisu, että annetaan lisää rahaa, annetaan lisää aikaa, mutta kun sitä rahaa ei ole. Ja totta kai tämä niukka tilanne on sitten johtanut myös siihen, että hyvinvointialueet ovat joutuneet aika ankarasti miettimään, miten voivat omaa toimintaansa kehittää.

No, sitten edustaja Lindén kysyi, että eikö Orpon hallitus leikkaa, ja kertoi kaikkea, mitä hallitusohjelmassa ja kehysriihipäätöksessä on. Kyllä, sieltä tulee paineita hyvinvointialueille. Esimerkiksi liittyen näihin omiin säästöihin, jotka eivät tule syntymään siinä mitassa kuin hallitus on toivonut ja odottanut, on totta, että ne ovat siellä hallitusohjelmassa. Itse puhuin siitä, että nykyisten oppositiopuolueiden kansanedustajat kiertävät maakunnissa kertomassa, että hyvinvointialueiden tämänhetkiset ongelmat ja jo tehdyt hankalat päätökset johtuvat siitä, kun Orpon hallitus on leikannut hyvinvointialueilta rahoja, ja tämä ei pidä paikkaansa. Tämä oli puheenvuoroni ydinsisältö. Se siis ei pidä paikkaansa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

19.05 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Kolme kommenttia. Tämä on tietysti makuasia, onko se, että hallitus ei ole reagoinut tai tehnyt jotain, sitten edellisen hallituksen vika.

Mutta otan nyt ihan semmoisen esimerkin, että marraskuussa, jolloin oli se kuntatalouden musta perjantai, eli kun kävi ilmi vuoden 22 verotulojen oletettua, siis ennakkoon arvioitua, huonompi kehitys, joka oli johtamassa kunnissa 500 miljoonan euron valtionosuuksien leikkauksiin — ja myös huom. hyvinvointialueiden leikkauksiin — jotka ensimmäiseen tämän vuoden lisätalousarvioon sitten tuotiinkin — toki vain 37 miljoonaa — niin siinä yhteydessä viikonlopun jälkeen heti maanantaina, sen perjantain jälkeen, hallitus päätti, että ei sitä 500 miljoonaa euroa otetakaan kunnilta. Tämä oli siis konkreettinen esimerkki siitä, että totta kai aina sen hallituksen, jolla on toimivalta kussakin vaiheessa, pitää elää ajassa ja reagoida yhteiskunnan muutoksiin. Tässä oli yhteiskunnan taloudellisessa perustassa tapahtunut muutos, josta valtiovarainvaliokunnassa saimme veroylijohtajan erinomaisen katsauksen, mistä eri seikoista se johtui. Tämä on siis yksi esimerkki siitä, miten hallitus reagoi, kun oli kyse kuntien rahoista, mutta hallitus ei ole osoittanut samaa armollisuutta suhteessa hyvinvointialueisiin. En tiedä, mistä se johtuu. Varmasti siitä, että tietysti se hyvinvointialueiden kokonaisuus on erittäin suuri, ja niin kuin edustaja Zyskiewicz äsken sanoi, että rahasta on pulaa, niin kuin totta kai on. Ehkä on lähellä vainoharhaisuutta ajatus siitä, että muuten 21 hyvinvointialueesta 19 on sellaisia, joiden valtuustossa nykyisellä oppositiolla on enemmistö. Jollakin tavalla hyvinvointialueet näyttäytyvät hallitukselle sellaisina, että ne ovat enemmän sitä opposition temmelyskenttää ja nykyisen opposition aikaansaannos. Sen takia se suhtautuminen hyvinvointialueisiin on julmempi kuin esimerkiksi kuntiin.

Otan vielä toisen esimerkin. Rahoituslaki ei olisi edellyttänyt sitä, että tämän vuoden 24, jota nyt elämme, hyvinvointialueiden rahoitukseen olisi laitettu 650 miljoonaa euroa sitä pohjan korjausta eli niin sanottua sote siirtymärahaa, kun kävi ilmi keväällä 23 — tai itse asiassa kesällä 23 — että kuntien tilinpäätökset vuodelta 22 olivat vallan muuta kuin mitä kuntien talousarviot soten osalta olivat olleet tuona kyseisenä vuonna. Silloin hallitus oli valmis — siis vuoden, jota me nyt elämme — budjettiin laittamaan 650 miljoonaa euroa lisää pohjaa. On arvioitu, että tarve olisi ollut miljardi eikä se 650, mutta joka tapauksessa sekään ei perustunut siihen, että siellä sote-rahoituslaissa oli tällainen velvoite.

Eli siis kyllä hallituksella on se toimivaltuus tässä ja vastuu siitä, että nämä rahoitusasiat saadaan kuntoon, mutta nyt mennään ihan toiseen suuntaan, niin kuin täällä moneen kertaan on tänään jo sanottu.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.